

JOK-BLADET

3 - 2013

Text/innehåll där ej annat anges:
Olle Bernard (2013.09.04)
E-mail: olle.bernard@comhem.se
JOKs hemsida: jokhemsida.se

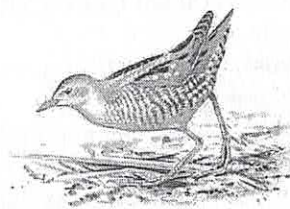
FÖRSTA FYNDET AV MINDRE SUMPHÖNA PÅ JÄRVAFÄLTET

Under kvällen den 8/5 genomförde **Kjell Kron, Carolina Häger och Holger Stenson** en natt-sångarexkursion i delar av Uppland. Då exkursionen närmade sig sitt slut, och man var på väg hem till Hässelby, beslutade man sig för att även besöka södra delen av Säbysjön.

Stationerade på Jägarkullen hörde man, sannolikt mycket överraskade, en mindre sumphöna. Fågeln uppfattades då befinna sig i vassområdet söder om platsen där Säbysjöns fågeltorn stod. Upptäckten av en mindre sumphöna, ett första fynd på Järvafältet, blev givetvis kvällsexkursionens sk höjdpunkt för JOK-trion. Det är bara till att lyfta på hatten och gratulera.

Efterföljande kväll hade ca 30 intresserade sökt sig till Jägarkullen, men tyvärr hördes ingenting som på det allra minsta sätt liknade lätet hos en mindre sumphöna.

Mindre sumphöna utgör art nr 270 som observerats på Järvafältet och art nr 264 på fältets norra del.

HÖSTSTRÄCKET REDAN IGÅNG

Under augusti inleddes höststräcket och de första sträckarna är alltid insektsätarna som tex svalor och ärlor. Bland övriga tidiga höststräckare över Järvafältet finns bl a bivråkar.

Vid gynnsamma tillfällen, dvs med rätt (= lite halvdåligt) väder och rätta vindar, upptäcks trevligt nog ibland även sträckande vadare över Järvafältet.

Under augusti räknades totalt ca 140 st sträckande **kustpipare** och ca 90 st sträckande **myrspovar** över 30-meterskärret.

Dessutom passerade en **röd glada** över 30-meterskärret den 2/8.

En örn, som tyvärr förblev obestämd (**möjligt en mindre skrikörn**), sträckte högt över 30-meterskärret den 25/8.

HÖSTENS INNEKVÄLLAR PRESENTERAS PÅ SIDA 22.

RESTERANDE SÖNDAGSVANDRINGAR REDOVISAS PÅ SIDA 21.

JOK SKÖTER SERVERINGEN PÅ NATURSKOLANS KAFÉ SÖNDAGARNA 10/11 OCH 17/11. SE ÄVEN SIDA 2.

SITUATIONEN FÖR SÄBYSJÖNS FÅGELTORN, SE SIDA 3.

JOK:s FÅGELMATNINGAR

I likhet med många vintrar tillbaka planerar JOK att även vintern 2013-14 anordna 3 st fågelmatningar.

Placeringen av dessa blir på de traditionella platserna d v s söder om Säbysjön, väster om Fäboda gård och norr om Ravalen.

Den sist uppräknade matningen utgör ett samarbete mellan JOK och Sollentuna kommun.

JOK kommer i likhet med tidigare år att främst, med pengar från klubbkassan, satsa på inköp av solrosfrön.

Vi kommer även att försöka köpa in lite större talgstycken från någon chark eller likvärdigt.

Under de senaste vintrarna har många medlemmar bidragit mycket generöst till våra fågelmatning, vilket givetvis upplevs som mycket positivt.

Medlemmarnas medverkan bidrar starkt till att matningarna alltid kan vara välfyllda med viktig kost åt våra småfåglar.

Känner du för att sponsra klubbens fågelmatningar med en liten peng, bör du sätta in denna på:

JOKs Plusgirokonto 580 132-9
(Märk insättningen "Fågelmatning").

Bidrag kan givetvis även ske genom att besöka klubbens matningar och där komplettera dessa med lämplig fågelmat som t ex nötter, talgbol-lar, frön, frukt, bröd, ostrester o s v.

Kontaktmän och ansvariga för matningarna är:

Olle Bernard, Tommy Carlsson och Anders Lindberg (Säbysjön).
Björn Wester och Bo Hallman (Fäboda).
Mats Weiland och Rikard Dahlén (Ravalen).

PS: Vi väntar fortfarande på att få en stationär gråspett som daglig gäst vid någon av våra talg-upsättningar.

Kan en gulbrynad sparv, hemmahörande i östra Asien hitta ända hit, skall väl en gråspett som häckar betydligt närmare också klara detta.

REKORDSEN ISLOSSNING VÅREN 2013

Trots den långa och varma sommaren 2013 har väl ingen glömt att den gångna vintern var onormalt lång. Vi fick t ex vänta på islossningen i Ravalen och Säbysjön ända fram till den 24/4, vilket är rekordsent. Året innan var islossningen däremot rekordtidig och våra sjöar var då isfria redan den 25/3 (2012).

De vintrar som Järvaflätets grunda sjöar (Ravalen och Säbysjön) är täckta med is under lång tid brukar sjöarna ofta drabbas av **fiskdöd**. Sådan fiskdöd är långt ifrån ovanlig i grunda sjöar av typen Raveln och Säbysjön, utan inträffar vissa år då sjöarna är istäckta under längre tid än normalt. Orsaken till fiskdöden är att fiskarna drabbas av syrebrist.

Under våren 2013 konstaterades fiskdöd vid **Ravalen**, men något överraskande inte vid **Säbysjön**.

P g a fiskdöden sökte sig under senare delen av april bl a ett större antal havstrutar till Ravalen för att frossa på den framtinade döda fisken. En viss förhoppning fanns bland oss skådare att sjön också skulle gästas av den vittrut, som uppehållit i Stockholmsområdet under vintern och bl a observerats överflygande vid Järva krog.
Tyvärr sågs aldrig någon vittrut vid Ravalen.

Vid **Råstasjön** noterades att en mindre antal fiskar dött. Vid denna sjö hålls emellertid två vakar öppna, en i sjöns östra och en i sjöns västra del, vilket bidrar till att syresätta sjön och därmed också minskar risken för fiskdöd.

Vid **Översjön**, som är en djupare sjö än de ovan uppräknade, har enligt mitt minne aldrig någon fiskdöd förekommit.

LADUSVALA JAGADE ÖVER SÄBYSJÖNS IS

Den 15/4 fick Karin Callmer, Kim Alpgård och Johan Wallin vara med om en ganska så udda fågelobservation. För det hör ju inte till vanligheterna att få se hur en nyanländ ladusvala försöker födosöka över en istäckt sjö.

En onormalt sen islossning vid bl a Säbysjön bidrog till att den lite tidiga ladusvalan, vilket är

en art som man definitivt inte sammankopplar med is och snö, bjöd JOKarna på denna udda fågelupplevelse.

Enligt ordspråket gör ju en svala ingen sommar, och detta gällde definitivt för den ensamma svala, som i mitten av april försökte jaga insekter över den istäckta Säbysjön.

FORNBORGSBERGETS TOPP FORMTOPPAD INFÖR HÖSTENS STRÄCKSKÅDNING

Fornborgsberget, som reser sig med en brant ostsida några hundra meter väster om Ravalens sydände, utgör en bra sträckskådarlokal och detta kanske främst under höstarna.

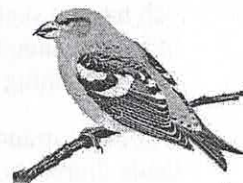
För att ytterligare förbättra utsikten från Fornborgsberget avlägsnade Sollentuna kommun under sommaren en del buskar m m uppe på bergets topp.

Genom röjningsarbetet finns det nu **betydligt bättre med plats och utrymme** för de som under hösten vill sträckskåda från bergets topp.

God utsikt från Fornborgsbergets topp finns framför allt mot öster, men även mot norr och söder.

Eftersom berget omgärdas av barrskog finns det goda chanser att se **provianterande korsnäbbar** här.

Under sensommaren har **bändelkorsnäbbar** observerats på många plaster i landet, men när detta skrivs i slutet av augusti har än så länge inga "bändlar" observerats under hösten på Järvafältet. Ingen skulle dock bli förvånad om höstens första bändelkorsnäbbar upptäcks från Fornborgsbergets topp.

"ÅTEL" PÅ ÄLGKÄRRSTIPPEN

Trafikdödat vilt och slaktavfall har under åren lagts upp på flera platser på norra Järvafältet av Järfälla kommuns viltvårdare. Bland aktuella platser som hittills nyttjats var Älgkärrstippen och ytan mellan Barkarbyfältet/Gamla Enköpingsvägen och motorväg E18.

Järfälla kommuns viltvårdare planerar att från och med i höst försöka placera trafikskadat vilt m m uppe på Älgkärrstippen.

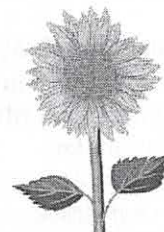
Hur mycket trafikskadat, som kan bli aktuellt att läggas ut för en åtel, är naturligtvis svårt att spekulera i.

För att klara av att transportera upp köttet till Älgkärrstippens topp under i synnerhet vintertid, har man planerat att använda kommunens traktor.

Vid åtminstone ett tillfälle under våren 2013 placerades slaktavfall på Älgkärrstippen och tämligen raskt hade många kråkfåglar hittat dit. Även en havsörn hann med ett besök på tippen innan allt kött var uppätet.

FÅGELRESTAURANGEN VID 30-METERSKÄRRET

I mitten av maj sådde Järfälla kommun den s k fågelrestaurangen, belägen nära 30-meterskärrets parkering. Enligt uppgift valdes växter av motsvarande arter och i ungefär samma omfattning som föregående år. Vi får hoppas på ett bra växtår, så att sådden levererar rikligt med näringsrika frön som rastande och övervintande fåglar får glädje av under kommande höst och vinter.

I ÅR SÄDDES FÅGELRESTAURANGEN VID
30-METERSKÄRRET ENLIGT FÖLJANDE:

Korn, havre, vårvete, solrosor	0,5 hektar
Oljevaxter	0,3 hektar
Oljelin	0,3 hektar
Honungsört	0,27 hektar
Slätterängsblandning	0,15 hektar
Totalt sådd yta	1,52 hektar

SENSOMMARARBETEN I VÅTMARKER

Säby strandäng

Den gånga sommaren var extremt nederbördsfattig vilket betyder att våtmarkerna Säby strandäng och 30-meterskärret har varit betydligt torrare än normalt. Detta förhållande är positivt för att kunna köra ut maskiner och med hjälp av dessa försöka bearbeta och underhålla våtmarkerna.

Allra helst önskar man ju att betesdjuren (kor och hästar) skall klara av att hålla våtmarkerna i bra skick, men tyvärr fixar inte djuren detta i den omfattning som är önskvärd.

Vid Säby strandäng klarar som regel inte de betande djuren av att beta av de sista 10-20 meterna närmast den sk blå bården.

Eftersom denna yta är mycket sank bedöms det som mest lämpligt att avlägsna växterna här vintertid, dvs då marken är hårt frusen.

På strandängens norra del, framför allt mellan norra obsplatsen och hästhagen, har under de senaste åren strävt gräs (typ starr) spridit ut sig över en allt större yta. Detta gräs (starr) ogillas definitivt av korna och står inte heller särskilt högt upp på hästarnas favoritmeny.

Den 20-30/8 slogs de mesta av de icke önskvärda växterna bort på Säby strandäng. Arbetet genomfördes med Järfälla kommuns traktor utrustad med slaghacka och extra breda hjul, sk dubbelt hjulmontage. Det senare för att inte riskera att köra fast med traktorn ute på strand-

Ängen. Arbetet gick bra eftersom strandängens var tillräckligt torr för att bära den tunga traktorn.

De växter (kaveldun mm), som växer på den ytterligt sank marken närmast strandängens blå bård, skall avlägsnas då marken frusit till så att den bär för att arbeta med lämplig maskin.

30-meterskärret

Vid 30-meterskärret hinner inte korna beta av det gräs (tuvtåtel eller vekeå) som bl a bygger upp stora tuvor ute i våtmarken. De stora och höga tuvorna har under åren blivit alltmer framträdande, detta framför allt i den norra delen av kärret.

För att utveckla 30-meterskärret till den fina våtmark som vi eftersträvat, erfordras sannolikt en rejäl insats med stora maskiner.

Här finns dock ett stort och svårlöst problem – 30-meterskärret är inte projektilröjt i den omfattning, som skulle säkerställa ett mer omfattande arbete med tyngre, och i marken lite mer djuparbetande maskiner.

Förhoppningsvis kan någon form av underhåll utföras under denna hösten på någon del av 30-meterskärret. Omfattningen av detta är inte klarställt, när dessa rader skrivs i slutet av augusti.

Råstasjön

Vid Råstasjön har Solna kommun under sommaren röjt vass mm vid framför allt sjöns västra del.

UNDERHÅLL AV SMÅVATTEN

Under sommaren och hösten 2011 anlade Järfälla och Sollentuna kommun 20 st småvatten, vilka utgör komplement till de större våtmarker som finns i området.

Dessa småvatten placerades så att de ingår i ett blått stråk, som sträcker sig från Säbysjöns norra del (Finnängen/norr Kastberget), via Nysveds

ängar till Väsby sjöäng och därefter ner till Ravalens sydvästra del.

Efter två år det så dags att i höst genomföra underhåll av dessa småvatten.

Vid höstens skötselarbete skall man genom bl a fräsning öppna upp igenvuxna ytor, så att vattenspeglar återskapas inför nästa vår.

NÄSTA ÅR FÅR VÄSBY SJÖÄNG NYA FÅGELBILDER

I gömslet vid Väsby sjöäng har det sedan många år funnits fågelbilder uppsatta. Dessa bilder har bl a haft till uppgift att underlätta för besökare att artbestämma lokalens fåglar.

Genom åren har, som många noterat, dessa bilder tyvärr både blekts och tappat färgen.

Därför planeras att inför nästa säsong, dvs då

vårfågeln återkommer till sjöängen, sätta upp nya fågelbilder.

Framtagandet och uppsättningen av dessa fågelbilder, vilka kanske kompletteras med lite informationstext, är planerat att utgöra ett samarbete med Sollentuna kommun och JOK.

HOTET OM UTBYGGNAD VID RÅSTASJÖN

Den 26/6 lämnade "Nätverket Rädda Råstasjön" in en namnlista till Solna kommun. Namnlistan redovisade 11 182 personer, som samtliga protesterade mot den planerade utbyggnaden vid Råstasjön.

Solna kommun har därefter annonserat om en förändring av utbyggnadsplanen, där det bl a framgår att man inte avser att bygga innanför strandskyddet som är 100 m från sjön.

Tidigare förslag redovisade att bebyggelse skulle placeras så nära som 45 meter från sjön. Beträffande omfattning av den nya bebyggelsen vid Råstasjön finns fortfarande inget beslut.

För "Nätverket Rädda Råstasjön", som stöds av bl a JOK, gäller fortfarande kravet på att ingen exploatering skall ske vid Råstasjön.

JOK-bladet får alldeles säkert anledning att återkomma om utvecklingen vid Råstasjön.

RÅSTASJÖN = SVENSK PÄRLA

Råstasjön utsågs den 30/8 av Världsnaturfonden WWF till "Svensk Pärla" och den mest skyddsvärda platsen i Stockholms län år 2013!

WWF skriver:

"I sin bedömning har juryn bland annat utgått från ett områdes höga bevarandevärde och betydelse för naturupplevelser – och behovet av skydd."

Detta är en stor framgång för skyddet av Råstasjöns artrika och känsliga natur.

WWF skriver:

"Under sommaren har allmänheten haft chansen att föreslå sina speciella favoritplatser i naturen. Nu har en jury utsett 21 vinnare – en i varje län – i WWF:s sommarkampanj "Svenska Pärlor". Platserna utgör naturområden som saknar eller behöver bättre skydd.

Svenskarna har visat stort engagemang för svensk natur under sommaren och tipsat WWF om nästan tusen olika naturområden.

WWF:s expertjury har valt ut en vinnare för varje län.

Sverige har en fantastisk natur – men många livsmiljöer och arter hotas."

FLADDERMUSEXKURSION VID RÅSTASJÖN

I slutet av juni inbjöd "Nätverket Rädda Råstasjön" till en kvällsexkursion för att studera Råstasjöns fladdermöss.

Med hjälp av experten Maria Nedinge sågs eller hördes följande arter vid Råstasjön:

Vattenfladdermus

Dvärgfladdermus

Brandts eller Mustaschfladdermus (svåra att skilja)

Ev. också Nordisk fladdermus

Under denna exkursion iakttogs således minst 3 st, möjligen 4 st fladdermusarter vid Råstasjön.

I Sverige finns 19 st fladdermusarter.

BETÄNKSAM LÄSNING - Hämtat från SOF:s hemsida 2013.05.28

Sverige är bland de sämsta länderna i Europa på att skydda natur.

Bland 27 EU-länder ligger vi i själva verket på plats 19, när det gäller hur stor landareal vi procentuellt sett har skyddat*, och på plats 18 för statens avsatta miljöbudget av BNP.

Enligt en undersökning, som Världsnaturfonden (WWF) genomfört, tror 91 % av landets befolkning att Sverige är mycket eller ganska bra på naturskydd.

Svenska folkets bild stämmer alltså inte med verkligheten och därför lanserar WWF nu kampanjen "Svenska pärlor", som stöds helhjärtast av bl a Sveriges Ornitologiska Förening (SOF).

*Det bör noteras att en mycket stor del av den skyddade naturen i Sverige utgörs av fjällområden. Begränsar man sig till att endast räkna ytan på sk produktiv mark, dvs mark lämpad för skogs- eller jordbruk, är det ytterst liten del som idag utgörs av skyddad natur.

DEN NYA KYRKPARKEN

Under våren och sommaren fortsatte arbetet med att färdigställa den nya parken intill Järfälla kyrka. Tidpunkten för när parken skall vara helt färdig, verkar dock fortfarande inte vara helt bestämd.

Det blir spännande att få se hur den färdiga parken kommer att se ut.

Hur mycket av parken kommer att utgöras av hårt ansade gräsytor?

Hur mycket vatten blir det kvar i den anlagda dammen vid en torrsummer?

Hur mycket av parken kommer att lämnas till en friare utveckling, som därmed skulle kunna gynna parkens biologiska mångfald?

Ett område som, med JOKs medverkan, beslutats att sparas för fri utveckling är den klassiska kärrsångarelokalen, dvs vassruggen nära Norrviksvägen.

Denna vassrugg har sedan mitten av 1980-talet utgjort Järfälla kommuns säkraste lokal för kärrsångare. Trots att vassområdet fram till nu stadigast minskat i yta, har kärrsångarna trots återvänt hit och sannolikt har flera lyckade häckningar genomförts här.

Under våren 2012 valde en busksångare att försöka etablera sig i den aktuella vassruggen, vilket tvingade iväg kärrsångaren. Efter någon vecka lämnade busksångaren området och genast var kärrsångaren tillbaka i sin vassrugg.

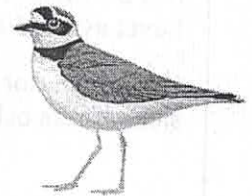
Inför innevarande år fanns en viss oro för om kärrsångaren än en gång skulle återvända till den aktuella vassruggen och detta i synnerhet på grund av att denna i samband med parkarbetet minskat ytterligare i yta.

Till vår förvåning valde i år en rörsångare, en art som normalt brukar föredra att häcka i relativt stora vassområden, att lägga beslag på och häcka i den lilla vassruggen.

Kärrsångaren hördes under häckningstid vid möjligen två tillfällen i vassruggen. Frågan är om rörsångaren skrämde iväg kärrsångaren eller om biotopen inte längre accepterades av denna? Framtiden får visa om kärrsångaren stannar kvar i Kyrkparkens vassrugg.

Bland fåglar som under våren och sommaren observerats i den nya Kyrkparken finns svarthakedopping, kricka, knipa och steglits. I parkens damm upptäcktes under sommaren 2 st kullar snatteränder och en kull gräsand.

Mindre strandpipare sågs ofta på parkens öppna och ännu inte igenväxta markytor. Dock har ingen häckning rapporterats i området. Bland rastande vadare som hittills observerats i parken är skogssnäppa, grönbena och gluttsnäppa.

MYCKET ATT VINNA MED SPILLVATTENVÅTMARKER

Källa: SOF:s hemsida 2013-07-10

Våtmarker anlagda vid reningsverk, så kallade spillvattenvåtmarker, hör till de mest fågelrika våtmarkerna vi har i landet. Ständig tillförsel av näring och därmed god födotillgång gynnar fågelrikedomen.

Anlagda våtmarker ligger ofta nära tätorter och utgör därmed även ett viktigt inslag för rekreation. På grund av våtmarkernas näringsrenande funktion, förväntas denna typ av våtmarker öka.

Våtmarkerna har det gemensamt, att de bidrar till att rena vattnet ytterligare, samtidigt som de erbjuder fåglar och övrigt djurliv en fin miljö.

Enligt uppgift påverkas fågellivet i våtmarker kraftigt i negativ riktning om fisk planteras in. Detta gäller tydligt för små- och svarthakedopping, arter som numera mycket ofta väljer att häcka i fiskfria anlagda dammar/viltvatten.

På Järvafältet har våtmarker och dammar, som skall bidra till förbättra vattenkvaliteten, anlagts vid bland annat Häggviksavfarten, Bögs våtmark, Skogvaktarkärret, Rinkeby trafikplats, Blötängen samt Järfälla kyrkpark.

Via kyrkparkens nyanlagda damm, med tillhörande meandering, skall vatten från Barkarbystadens hårdgjorda ytor renas innan vattnet får strömma vidare ut till Ballstaån.

EDSÅN RESTAURERAS

Källa: Rikard Dahlén + Sollentuna kommuns hemsida

Under åren 2013 – 2014 pågår ett projekt vid Edsån, vars syfte är förbättra vattenmiljön och vattenkvaliteten i ån, samtidigt som naturvärdena kring Edsån förstärks.

Edsån, som är ca 2,5 km lång, rinner mellan sjöarna Norrviken och Edssjön. Edsån är belägen norr om Järvafältet, bara någon km norr Stäket-Rotebroleden, och det är ca 600 meter av ån som nu håller på att restaureras.

På denna sträcka, som idag utgörs av ett rakt ”dike”, skall ån meandras och dessutom kompletteras med anlagda dammar. Genom meandringen förlängs vattenvägen med ca 600 meter.

Norr om Edsån, vid utloppet i Edssjön skall ett cirka fyra hektar stort område förvandlas till en våtmark.

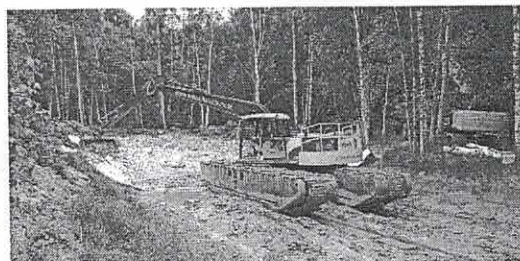
I den restaurerade sträckan av Edsån skall fiskarten asp gynnas. Asp, som är Upplands landskapsfisk, har funnits i ån sedan många år tillbaka. För att förbättra för aspen har man på lokala sträckor av ån skapat strömmande vatten. Vid dessa strömsträckor har stenar placerats ut på åns botten, vilket skall kunna utgöra lekplatser/lekbottnar för fisken asp.

Naturen i och kring ån kommer efter restaureringen att bli mer omväxlande och innehållsrik. Dessutom bidrar restaureringen till att gynna vattenrening och den biologiska mångfalden.

Projektet, som även omfattar nya stigar och broar vid ån, kommer att resultera i ökad tillgänglighet för besökare i området.

Det spännande restaureringsprojektet utgör ett samarbete mellan Sollentuna kommun, Upplands Väsby kommun och Antuna gård.

Eftersom Edsån är belägen så nära Järvafältet, kommer alldeles säkert många JOKare att besöka det nyrestaurerade området, som förhoppningsvis skall locka till sig mängder av fåglar.

Grävmaskin i arbete vid Edsån.

GRÖNLINGARNA I ISELBÄCKEN SOMMAREN 2013

Källa: Stefan Lundberg, Naturhistoriska riksmuseet

Vattenföringen i Igelbäcken varierar mellan åren och fjolårets höga vattenföring, förorsakad av en mycket nederbördsrik sommar och höst, ersattes i år av en torr sommar som gav mycket lågt vattenflöde i bäcken.

Vid lågt vattenflöde minskar bäcken i storlek och därmed minskar också livsutrymmet för såväl fiskar som annan vattenfauna.

För att kontrollera hur fisken grönling mår i Igelbäcken utfördes provfiske vid Ulriksdal den 24/8.

Antalet grönlingar i Igelbäcken vid Ulriksdal var trots årets låga vattenföring jämförbar med tidigare års undersökningar, genomförda av Naturhistoriska riksmuseet och Länsstyrelsen. Totalt påträffades 65 st grönlingar (tidigare år: 92 st) på den undersökta sträckan av bäcken. Rikligt med årsungar förekom, den minsta var 31 mm och den största grönlingen var 108 mm i längd.

Dock hade antalet signalkräfter på provfiskesträckan mer än fördubblats i år.

Totalt fångades 67 st signalkräfter (tidigare år

fångades 24 st). Dock var endast ett fåtal av kräftorna av större storlek, vilket visar att denna främmande kräftart inte trivs så särskilt bra i Igelbäcken.

Ökningen av kräftorna bedöms dock ej ha påverkat nyrekryteringen av grönling negativt, men flertalet av de vuxna grönlingarna hade skadade stjärtfenor, en trolig följd av kräftornas attacker.

Intressant information framkom även från en av besökarna till provfisket, som kunde meddela att signalkräftorna härrör från en (olaglig!) utsättning på tidiga 1990-talet av en nu avliden person som hade kolonistuga vid det intilliggande Kvarnvretens koloniområde.

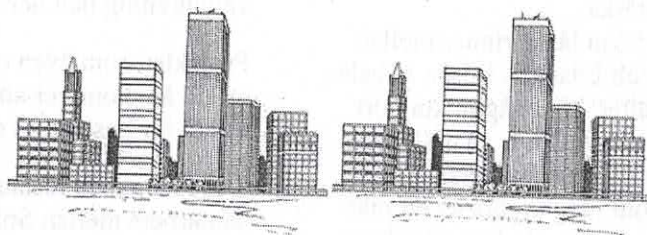
Alla infångade fiskar (men ej signalkräftorna, enligt naturreservatets intentioner) återutsattes sedan i bäcken efter att provfisket genomförts.

Från ca 22/7 förstärktes vattenflödet i Igelbäcken genom att ”Stockholm Vatten” kompletterade med att pumpa ut friskt vatten (ca 5 l/s) till bäcken nära Hästa gård.

BARKARBYFÄLTET OIGENKÄNNLIGT

De som besöker den gamla fågellokalen Barkarbyfältet har idag tämligen svårt att känna igen sig. Mellan Järfälla kyrka och affären Plantagen

reser sig allt flera och allt högre byggnader och av fågellokalen Barkaby flygfält återstår numera i princip bara ett minne blott.

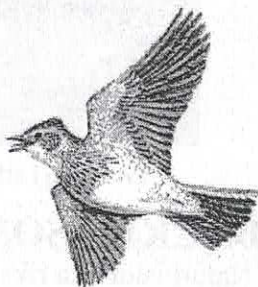

LÄRKBYN

Undertecknad m fl har noterat att ett nytt bostadskvarter på Barkarbyfältet har döpts till "Lärkbyn".

Detta namn, egentligen ett mycket vackert namn, upplevs av åtminstone undertecknad som en aning frustrerande.

Denna åsikt grundar sig på att Barkarbyfältet fram till den nu pågående exploateringen utgjort kanske Järfälla kommuns, och kanske t o m hela Järvafältets bästa lokal får sånglärkor.

Vid ett flertal tillfällen har undertecknad tillfrågades av s k intresserad allmänhet, var det finns största chansen att få höra sånglärkornas sköna sång.

Mitt tips har fram till i år alltid varit att man bör söka sig till Barkarbyfältet, för där fylls luften varje vår av många lärkors sång. En upplevelse som för många utgör vårens verkliga inledning.

Att döpa en nybyggt kvarter, som ockuperat den yta där sånglärkorna häckat, under kanske flera tusen år, till "Lärkbyn" upplevs som en aning känslolöst. Åtminstone för en fågelintresserad som förlorat ett stycke fågelbiotop. Tyvärr lär de boende i det nya kvarteret nog aldrig kunna öppna fönstret och lyssna till vårens lärksång. Trots att de flyttat till Lärkbyn.

MORDBRAND VID EGGEBY GÅRD

Under natten till den 12/7 antändes delar av Eggeby gård ute på Järvafältet.

Vid Eggeby gård finns sedan många år tillbaka en Naturskola och vid den aktuella branden, som av polisen betecknas som mordbrand, förstördes en tillhörande lada/förråd.

Förhoppningsvis kommer verksamheten med bl a Naturskolan att kunna drivas vidare vid Eggeby gård.

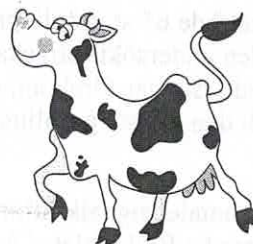
* År 2001 firade JOK sitt 40-årsjubileum på Eggeby gård.

NY ARRENDATOR VID HÄSTA GÅRD

Under våren gick den tidigare arrendatorn vid Hästa gård i konkurs, vilket skapade en viss oro för gården och de tillhörande markernas framtid. I början av augusti löste sig lyckligtvis detta problem genom att en ny arrendator tog över.

Den nya arrendatorn av Hästa gård är Peter Sarikoski, som är känd av bl a de skådare som besöker Fysingen, eftersom han är djurhållare vid Fysingen och dessutom bosatt vid norra delen av sjön (Ströms gård).

Enligt uppgift kommer Hästa gård även i framtiden drivas som jordbruk med bl a betande djur, vilket låter betryggande.

EN SKRÄNTÄRNAS MÄRKLIGA HÄCKNINGSSÄSONG

Källa: SOF:s hemsida 2013-08-23

Det finns intressanta och spännande fågelupplevelser även utanför Järvafältet. Bland alla dessa finns följande, vilken berättar om en speciell skrântärnas häckningssäsong.

Flera skrântärnor vid Upplandskusten har utrustats med s k GPS-loggar, vilket gjorde att tärnornas position kunde följas mycket noga. Med hjälp av en sådan sändare avslöjades följande märkliga resa, som en skrântärna gjorde under häckningssäsongen 2013.

Den aktuella skrântärnan, som valde att häcka i Björns skärgård (norra delen av Upplandskusten) fick sitt bo plundrat av en havsörn den 27-28/5. Två dygn senare började skrântärnan en minst sagt märklig resa.

Den lämnade Björns skärgård kl. 00:10 och 85 minuter senare anlände den till Hjälstaviken. Avståndet mellan Björns skärgård och Hjälstaviken är ca 120 km, vilket innebär att skrântärnan flög med en medelhastighet på ca 85 km/tim. Förmodligen hade tärnan tämligen god medvind, för att kunna uppnå denna hastighet.

Efter att ha rastat vid Hjälstaviken i två timmar drog tärnan söderut och kom fram till Hartsö Enskär vid Södermanlandskusten kl. 05:45. Sträckan Hjälstaviken – Hartsö Enskär är ca 110 km och denna flögs med en medelhastighet på ca 69 km/tim.

Under de följande timmarna sökte sig tärnan sakta söderut via Bråvikens mynning ner mot Valdemarsvik. Under dessa timmar rastade och födosökte tärnan samt hann med att besöka ett par andra kolonier där skrântärnor häckar.

Kl. 14:00 lämnade skrântärnan kusten och flög in över land i riktning mot nordväst.

Till Hjälmaren anlände vår skrântärna kl. 16:35. Här valde den att flyga och fiska i större delen av sjön.

Kl. 20:20 stannade tärnan upp för att vila i 4 timmar på ett skär i Hjälmaren.

Strax efter midnatt natten till 31 maj lämnade vår skrântärna Hjälmaren och gav sig av norrut. Den flög då via Västerås och Fjärdhundraslätten och vidare norrut genom Uppland till Tegelsmora Kyrksjö, dit den anlände kl. 04:00.

Vid denna sjö rastade tärnan i tio timmar, innan den fortsatte norrut till Ledskärsviken.

Efter lite födosök i detta område sökte sig skrântärnan tillbaka till häckningsplatsen i Björns skärgård. Här stannade den dock bara en kortare stund, innan den gav sig av på en ny tur mot sydost ner mot Östhammarsfjärden och vidare till Öregrundsgrepen där den senare tillbringade kvällen på ett skär utanför Forsmarks kärnkraftverk.

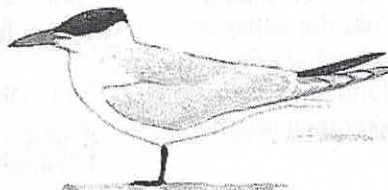
Under de gångna två dyggen förflyttade sig denna skrântärna ca 85 mil fågelvägen, inklusive fisketurerna vid Hjälmaren. Men notera att detta handlar om fågelvägen – den verkliga flygsträckan var säkert betydligt längre.

Senare på säsongen återvände den aktuella skrântärnan till sitt häckningsskär och gjorde ett nytt häckningsförsök. Den kläckte fram två ungar i mitten av juli, men när dessa var drygt en vecka gamla blev de tagna av havsörn.

På morgonen 27 juli lämnade skrântärnan kolonin för troligen sista gången denna säsong.

Man måste naturligtvis beklaga skrântärnans båda misslyckade häckningsförsök, samtidigt som man tackar för att den bjöd på spännande kunskap om en skrântärnas uppträdande under en häckningssäsong.

Vi kan konstatera och imponeras över vilka otroligt exakta positions- och tidsangivelser som man får med hjälp av märkningen med s k GPS-loggar. Denna typ av märkning kommer alldeles säkert att bidra till breddad kunskap, då det bl a gäller fåglarnas flyttning.

INGEN GRÅHÄGER - DÄREMOT MINK I SÄBYSJÖNS SKRATTMÅSKOLONI

Förutsättningarna för att bevaka Säbysjöns fågelfauna har, sedan sjöns fågeltorn brann ner i slutet av juli 2012, varit klart begränsade.

Förekomst och antal häckningar av sjöns sjöfåglar år 2013 är därför betydligt svårare än tidigare att redovisa.

Givetvis har det också varit svårt att studera hur skrattmåskolonin vid Säby strandäng lyckats med häckningen.

Inför häckningssäsongen var skrattmåsarernas häckningsområde, dvs öarna utanför Säby strandäng i allra bästa skick. Tillgången på lämpliga ytor för bobyggen var bästa möjliga.

Eftersom isen låg betydligt längre än normalt på Säbysjön (till 25/4) försenades sannolikt häckningsstarten med någon vecka.

Antalet flygga ungar i Säbysjöns skrattmåskoloni bör ha blivit 500-600 st, vilket är några hundra färre jämfört med de senaste åren.

Orsaken till denna minskning kan t ex bero på den sena häckningsstarten och kylan då denna inleddes, svårigheterna med att utan fågeltorn bevaka Säbysjön och räkna antalet ungar samt också störning av predatorer.

Ett stort tack till **Johan Wallin**, som trots problem med att kunna se ut över Säbysjöns täta och höga vassar och räkna in alla måsungarna, genomförde denna uppgift på allra bästa sätt.

Den **unika gråhägern**, som frossat på skrattmåsunger vid Säbysjön i minst 13 år, observerades inte i år, vilket naturligtvis måste ha varit oerhört skönt för måsarna.

Under de år som gråhägern var som mest besvärlig för skrattmåsarerna, åt denne säkert upp **flera hundra måsungar per häckningssäsong**.

Under 1990-talet intensifierades **fångsten av mink** av Järfälla kommuns viltvårdare (med assistans av JOK) vid södra delen av Säbysjön. De första åren togs mellan 10-20 minkar i fålorna. Därefter minskade antalet fångade minkar och under de senaste åren har 1-3 st minkar fångats/år.

I år tvingades vi dock notera en negativ förändring, eftersom vi under den gångna hösten/vintern/våren fångade 6 st minkar. Alltså betydligt flera än på många år.

Vid flera tillfällen rapporterades att minkarna besökte skrattmåskolonin och fångade måsungar. Hur många skrattmåsunger som dödades av minkarna är tyvärr omöjligt att veta.

Under åtminstone de två senaste åren har ett **duvhökspår** häckat framgångsrikt relativt nära Säby strandäng och på duvhökarnas och deras ungars matsedel finns givetvis skrattmåsunger.

Räv finns i området, men förmodligen avstår denna från att simma ut till måsöarna och därmed tar nog inte räven så särskilt många måsungar.

PS: Inget dvärgörnsbesök vid Säbysjön.

En predator vid Säbysjöns skrattmåskoloni, som förmodligen flertalet av området fågel-skådare skulle ha accepterat, är den dvärgörn som under några veckor uppehöll sig vid Hjälstaviken.

Här levde denna för landet mycket rara fågel på skrattmåsar som den fångade i flykten vid häftiga dykattacker.

Säbysjöns skrattmåskoloni klarade sig emellertid från dvärgörnsbesök, vilket givetvis var positivt för måsarna.

FÅGELTORNSKAMPEN

I år kunde inte JOK medverka i den årliga fågeltornskampen på grund av det tragiska som i fjol hände med vårt fina fågeltorn.

Fågeltornskampen är en form av landskamp mellan Finland och Sverige, där det gäller att under en bestämd dag räkna så många fågelarter som möjligt vid medverkande fågeltorn.

JOK har deltagit i Fågeltornskampen sedan dess start och fram till om år 2012.

För oss i JOK står tyvärr just nu inte ordet "Fågeltornskamp" för en trivsamtävling i konsten att upptäcka fåglar, utan vår "Fågeltornskamp" består numera i, att åter få ett nytt och bra fågeltorn byggt vid Säbysjön.

Vi i JOK kan bara hoppas på att så snart som möjligt, helst redan nästa år, åter få medverka i "Fågeltornskampen".

FORTSATT VÄNTAN PÅ FÖRSTA TRANHÄCKNINGEN

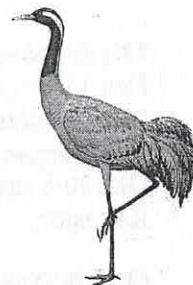
Under den gångna häckningssäsongen har ett par tranor uppehållit sig vid framför allt Säbysjön. Paret har mest observerats vid norra delen av 30-meterskärret och vid det närbelägna Sjögärdet. Tranor har under den aktuella perioden även setts vid Finnängen.

Eftersom tranor observerats allt oftare på norra delen av Järvafältet under de senaste åren, fanns en förhoppning om att ett tranpar skulle presentera resultat av en lyckad häckning vid 30-meterskärret i slutet av den gångna sommaren.

Tyvärr kunde ingen ung trana upptäckas och tranparets översomring vid bl a 30-meterskärret kan i bästa fall betecknas som ett häckningsförsök.

Under senare delen av juli sågs tranparet ofta vid Väsby sjöäng.

Således ingen häckning detta år, men nästa år är det kanske äntligen dags.

INGA HÄCKANDE KNÖLSVANAR PÅ NORRA JÄRVA

Knölsvan har sedan många decennier häckat i princip årligt vid sjöarna på norra delen av Järvafältet, men i år häckade inga knölsvanar i detta område. Knölsvanspar sågs emellertid under häckningstid i både Säbysjön och Ravalen, men någon häckning genomfördes inte.

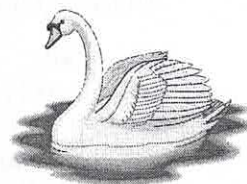
Orsaken till att knölsvanarna inte längre klarar av att häcka på norra Järvafältet, beror sannolikt på att sångsvanarna (1-2 par) numera är stationära i området.

Det är välkänt att knölsvanen tvingas vika sig för sångsvanen i konkurrensen om häckningslokal, vilket verkar gälla även vid norra Järvafältets sjöar.

Därmed kan vi förvänta oss att sångsvanen i framtiden blir områdets häckande svanart. Enligt uppgift ökar antalet häckande knölsvanar i skärgården, så det blir kanske dit vi så småningom får åka för att få se en knölsvanskull.

Senast knölsvanar häckade i Ravalen och Säbysjön var år 2009 och i Översjön år 2012.

I Råstasjön och Lötsjön häckade emellertid knölsvanar framgångsrikt år 2013.

SPÄNNANDE VADARSTRÄCK DEN 29/5

Den 29/5 noterades ett anmärkningsvärt stort och framför allt skådbart vadarsträck över bl a Södermanland och Uppland.

Väderförhållandet, med låg molnhöjd, lite regn och ganska så friska ostliga vindar, medförde att de arktiska vadarna valde att sträcka under molntäcket. På grund av vindförhållandet drevs dessutom vadarna något längre in i landet (mera västligt) än normalt, vilket naturligtvis är gynnsamt för inlandsskådare.

Vadarna sträckte på bred front och rapporter om stora grupper med vadare kom under förmiddagen den 29/5 från bl a Ågestasjön och Hjälstaviken.

Även över Järvafältet passerade arktiska vadare. Aktuella arter var framför allt kustpipare och myrspovar, men även ett mindre antal sträckande kustsnäppor observerades.

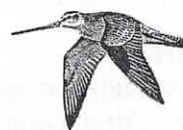
Sammanställning över sträckande arktiska vadare över Järvafältet den 29/5:

Över 30-meterskärret/Säbysjön sträckte totalt ca 600 st **kustpipare**, 330 st **myrspovar** och 6 st **kustsnäppor**.

Över Ravalen sträckte ca 75 st **myrspovar** och ca 50 st **kustpipare**.

Över Råstasjön sträckte 40 st **myrspovar** och 2 st **kustpipare** samt över Ulriksdals golfbana ytterligare 40 st **myrspovar**.

Totalt observerades ca 650 st kustpipare, nästan 500 st myrspovar och 6 st kustsnäppor sträckande över Järvafältet den 29/5.

JÄRVAFÄLTSRARITETER

April - Augusti 2013

Mindre sångsvan

Den 15/4 sträckte 2 st mindre sångsvanar över 30-meterskärret och den 17/4 ytterligare 3 st över samma lokal.

Den 20/4 sträckte en mindre sångsvan över Råstasjön.

Spetsbergsgås

Den 19/4 sträckte 3 st spetsbergsgäss, tillsammans med en grupp sädgäss, över 30-meterskärret.

Bläsgås

Över 30-meterskärret sträckte 2 st bläsgäss den 19/4 och den 24/4 sträckte ytterligare en bläsgås över samma plats.

Gravand

Den 23/5 observerades en förbiflygande gravand från 30-meterskärrets obsplats.

Brun glada

En brun glada sträckte över 30-meterskärret den 19/4. Ytterligare en brun glada sträckte över samma lokal den 28/5.

Utgör 8:e och 9:e fynden av arten på Järvafältet.

Röd glada

En röd glada sträckte över 30-meterskärret den 23/4

Även den 2/8 observerades en röd glada över 30-meterskärret.

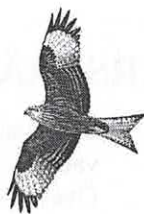
Utgör det 4:e respektive 5:e fyndet av arten på Järvafältet och de första på 2000-talet.

Tidigare fynd av arten på Järvafältet:

1958.04.21 1 ex. överflygande vid Ärvinge.

1998.07.12 1 ex. överflygande vid vägen mellan Stäket och Rotebro.

1999.07.20 1 ex. sträckte över 30-meterskärret.

Kungsörn

En kungsörn sträckte över Granholmstippen den 17/4.

Den 21/4 sträckte ytterligare en kungsörn, men då över Älgkärrstippen.

Obestämd örn

På tämligen hög höjd passerade den 25/8 en örn över 30-meterskärret. Örnens kan möjligen ha varit en **mindre skrikörn**, men tyvärr kunde ingen säker artbestämning göras.

Pilgrimsfalk

Under perioden 9/4-24/4 observerades totalt 6 st pilgrimsfalkar över Järvafältet.

Samtliga av dessa sågs vid 30-meterskärret/Älgkärrstippen/Säby strandäng förutom en, som upptäcktes rasta vid Hjulstakorset.

Den 27/6 sågs ytterligare en pilgrimsfalk och då över 30-meterskärret.

Höstens första pilgrimsfalk sågs vid 30-meterskärret den 26/8.

Småfläckig sumphöna

Under stor del av månaden maj kunde så många som 4 st småfläckiga sumphöns höras i 30-meterskärret.

Den 3/5 hördes, tyvärr dock bara tillfälligt, en småfläckig sumphöna nära Rocksta.

Vid Väsby sjöäng uppehöll sig en småfläckig sumphöna den 2/6 och 5/6.

Mindre sumphöna

Sent på kvällen den 8/5 hördes en mindre sumphöna vid södra delen av Säbysjön. Tyvärr hördes den mindre sumphönan endast den 8/5.

Detta utgör första fyndet av arten på Järvafältet.

Kornknarr

Den 21-23/5 samt den 27/5 hördes en kornknarr vid 30-meterskärret.

Under morgonen den 24/5 upptäcktes en kornknarr nära Tallebo. Denna individ hördes i princip hela denna dag, men fanns tyvärr inte kvar påföljande dag.

Vid Blötängen stöttes en kornknarr den 24/5.

Sträckande arktiska vadare den 29/5

Den 29/5 noterades ett imponerande stort sträck av arktiska vadare över bl a Södermanland och Uppland.

Även Järvafältet fick vara med om liten del av detta vadarsträck och över 30-meterskärret/Säbysjön sträckte totalt ca **600 st kustpipare**, **330 st myrspovar** och 6 st **kustsnäppor**.

Över Ravalen sträckte ca 75 st **myrspovar** och ca 50 st **kustpipare**.

Över Råstasjön sträckte 40 st **myrspovar** och 2 st **kustpipare** samt över Ulriksdals golfbana ytterligare 40 st **myrspovar**.

Större strandpipare

Den 30/4 rastade tillfälligt en större strandpipare på Säby strandäng och den 17/8 sträckte en större strandpipare över 30-meterskärret.

Kustpipare (förutom observationer den 29/5)
Totalt sträckte 45 st kustpipare över 30-meters-
kärret den 9/8.

Den 17/8 sträckte totalt 64 st kustpipare över
30-meterskärret och den 21/8 ytterligare 38 st
över samma lokal.

Kustsnäppa

Under det spännande vadarsträcket den 29/5
passerade även 6 st kustsnäppor över 30-
meterskärret.

Spovsnäppa

Den 30/8 hördes en sträckande spovsnäppa
över 30-meterskärret.

Myrspov (förutom observationer den 29/5)

Den 9/8 sträckte 5 st myrspovar över 30-meters-
kärret och den 17/8 sträckte ytterligare totalt
85 st myrspovar över 30-meterskärret.

Småspov

Den 1/5 sträckte en småspov över Säby strand-
äng. Även den 5/5 sågs en överflygande små-
spov vid strandängen.

Den 20/6 sträckte 2 st småspovar över Forn-
borgsberget och den 21/6 ytterligare 4 st över
Ravalen.

Dvärgbeckasin

Rastande dvärgbeckasiner observerades vid
30-meterskärret den 19/4, vid Finnängen
den 20/4 och vid Hästa gård den 20/4.

Dvärgmås

Den 10/5 sågs 2 st adulta dvärgmåsar födosöka
vid främst norra delen av Säbysjön.

Vid Råstasjön uppehöll sig en dvärgmås (ålder
3K) den 11-12/5.

Den 20/5 observerades ytterligare en dvärgmås
vid Säbysjön.

Turkduva

Den 4/4 sågs en turkduva i Ursvik och den 16/4
upptäcktes en tillfälligt rastande turkduva vid
Säby gård.

Turturduva

En rastande turturduva upptäcktes vid Väsby
sjöäng den 28/6.

Tidigare observationer av turturduvor på Järva-
fältet:

1933.08.19 1 ex. sköts vid Hägerstalund. Fågeln
inlämnad till och arkiverad hos riksmuseet.

1933.09.16 1 ex. sågs vid Hägerstalund.

1964.09.05 1 ex. sågs vid Barkarby flygfält,
nära Hägerstalund och Hästa.

1970.09.18 1 ex. vid Barkarby flygfält.

Lappuggla

Den 7/7 hittades delar (bl a en vinge)
av en död lappuggla nära Molnsätra.

Jorduggla

På morgonen den 21/5 sågs en jagande jord-
uggla på Barkarbyfältet, nära Hägerstalund.
Förmodligen var det samma jorduggla som
sågs födosöka vid Hästa groddamm den 22/5.

Rödstrupig piplärka

Höstens första rödstrupiga piplärka observera-
des vid 30-meterskärret den 23/8. Från detta
datum och fram till den 30/8 sågs rödstrupiga
piplärkor dagligen vid 30-meterskärret.

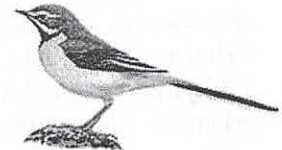
Vid Hästa gårdsområdet observerades rödstru-
pig piplärka vid flera tillfällen under sista veck-
an i augusti.

Skärpiplärka

Den 20/4 rastade en skärpiplärka vid 30-meters-
kärret.

Forsärla

Vid Väsby sjöäng
rastade en forsärla
tillfälligt den 16/4.

Svart röstjärt

Vid Molnsätra upptäcktes en svart röstjärt
(1K-hane) den 17/8.

Återupptäcktes på samma lokal den 24/8 och
var kvar vid Molnsätra månaden ut.

Ringtrast

Den 4-5/5 uppehöll sig en ringtrast vid Killing-
torp (Södra delen av Järvafältet). Utgör årets
hittills enda fynd av arten på Järvafältet.

Gräshoppsångare

Den 14/5 upptäcktes en gräshoppsångare vid
Djupan.

Vid Råstasjön observerades en gräshoppsångare
den 19/5.

Vid Åkerbykärret fanns en sjungande gräs-
hoppångare den 22-26/5 och den 24-25 hördes
t o m 2 st gräshoppsångare på denna lokal.

Nära Granholmstippen hördes en gräshoppsång-
are den 30/5.

Flodsångare

Under perioden 25/5-19/6 fanns en mycket sta-
tionär flodsångare nära Jägarkullen, Säbysjön.
Fågeln var mycket aktiv även dagtid, vilket bi-
drog till att den lockade till sig stor publik.

Från den 9/6 saknade flodsångaren sin stjärt,
som sannolikt förlorats vid flykten från en
predator.

Busksångare

Den 27/5 upptäcktes en sjungande busksångare norr om Ravalen.

Tyvärr fanns inte busksångaren kvar på lokalen följande dag.

Trastsångare

Vid södra delen av Ravalen upptäcktes en ivrigt sjungande trastsångare den 21/5. Denna fågel fanns kvar vid lokalen t o m den 29/5.

Vid Råstasjön hördes en trastsångare den 21/5.

Mindre flugsnappare

Den 9/5 observerades en mindre flugsnappare vid Råstasjön.

En villatomt i Viby besöktes av en mindre flugsnappare den 17/5.

Den 17/5 upptäcktes en utfärgad hane mindre flugsnappare öster om Översjön.

Nötkråka

Den 21/8 sågs 3 st överflygande nötkråkor vid 30-meterskärret.

Vid Nysved sågs en nötkråka den 25/8.

Härfågel

I Helenelund observerades en förbiflygande härfågel den 21/7. Den rara fågeln flög i riktning mot Järvafältet, men tyvärr upptäcktes inte denna härfågel i JOKs arbetsområde.

NEGATIVT BETR. HÄCKNINGAR PÅ JÄRVAFÄLTET

Knölsvan

Antalet häckande knölsvanar på Järvafältet minskar och i år häckade inget par på norra delen av Järvafältet.

Läs gärna mer om knölsvanarnas minskning på annan plats i JOK-bladet.

Sångsvan

Vid Ravalen, Säbysjön, 30-meterskärret samt Väsby sjöäng uppehöll sig under häckningstid 1-2 st sångsvanspar, men tyvärr häckade inte något av dessa sångsvanspar på Järvafältet år 2013.

Grågås

Förhoppningen om ett stabilt ökande tal häckande grågåspar på Järvafältet drabbades i år av en motgång.

Totalt häckade i år endast 4 par, ifjol fanns 6 par i området.

Storlom

Under häckningstid observerades som vanligt storlomspär dagligen vid både Säbysjön och Översjön, men tyvärr visade inget par upp någon unge år 2013.

Vid Översjön sågs en ruvande storlom, men samtliga häckningsförsök i området misslyckades således detta år.

Tornfalk

Under år 2012 häckade 3 st tornfalkspar på Järvafältet.

I år upptäcktes tyvärr ingen häckning i området, trots att tornfalkar relativt ofta sågs under häckningstid.

Under augusti uppehöll sig unga tornfalkar (som mest 3 st) vid 30-meterskärret och man vill gärna tro att dessa fötts på Järvafältet eller i områdets närhet

Mindre strandpipare

Trots åtskilliga observationer av arten under häckningstid, har ingen upptäckt eller rapporterat om någon lyckad häckning.

Vi hoppas givetvis på att de mindre strandpiparna ändå lyckats häcka, och då gärna på flera platser på Järvafältet, trots att vi inte kunnat konstatera detta.

Sydliga gulärlor

För sannolikt första gången sedan ett par decennier tillbaka, häckade inga gulärlor detta år på Järvafältet.

Arten har under flera år tyvärr uppvisat en negativ trend beträffande antalet häckningar i vår del av landet.

Häckande änder vid Säbysjön

Eftersom vi i år saknat ett fågeltorn vid Säbysjön, vilket utgör förutsättningen för att kunna övervaka och redovisa sjöns sjöfågelfauna, innebär detta med stor sannolikhet att upptäckten och därmed också summan av antalet andkullar (t ex för brunänder, snatteränder och knipor) blir färre än tidigare år.

Motsvarande gäller även för t ex rörhöns.

INTRESSANTA HÄCKNINGAR PÅ JÄRVAFÄLTET ÅR 2012

Grågås

Vid Säby strandäng upptäcktes 2 st grågåskullar, vilket tyvärr är några färre jämfört med de senaste åren.

Även vid Väsby sjöäng upptäcktes 2 st kullar. Grågåshäckningarna vid Väsby sjöäng utgör de första vid lokalen och därmed sannolikt också de allra första för arten i Sollentuna kommun.

Brunand

Häckningar konstaterades vid Säbysjön (minst 3 kullar), Råstasjön (minst 2 kullar) och Ravalen (1 kull).

Årta

En kull med 6 ungar upptäcktes vid Säby strandäng den 5/6.

Svarthakedopping

Vid Hjulsta vattenpark försökte även i år 1-2 st par att häcka.

I slutet av juli upptäcktes en ungfågel, som med stor sannolikhet bör utgöra resultatet av en lyckad häckning i Hjulsta vattenpark eller i den närbelägna Bällstaån.

Bivråk

Arten uppträder i samma omfattning som tidigare vid norra delen av Järvafältet och sannolikt försöker även i år ca 3 par häcka i detta område.

Brun kärrhök

Vid sydligaste delen av Säbysjön konstaterades att ett kärrhökspår fick minst 3 st ungar flygga.

Fiskgjuse

Vid Översjön fick ett par 2 st ungar flygga.

Vid Säbysjön fick ett par en unge flygg.

Eftersom fiskgjuse utsetts till årets inventeringsart, är det givetvis trevligt att Järvafältet kan bidra med 2 st häckningar till statistiken.

Lärkfalk

Arten observerades på de vanliga platserna på norra delen av Järvafältet, d v s Älgkärrstippen/Säbysjön, vid Ravalen samt vid Molnsätra/Översjön.

Totalt bör 2-3 st lärkfalkspår häcka på norra delen av Järvafältet.

Drillsnäppa

Översjön utgör Järvafältets pålitligaste häckningslokal för drillsnäppa och här konstaterades i år en lyckad häckning med minst 2 st flygga ungar.

Rörhöna

Vid en av dammarna vid Häggviks trafikplats lyckades även i år ett par rörhöna kläcka fram 2 st kullar och den 25/7 sågs 3 st större och 4 st små ungar i rörhöneparets damm.

Vid Ravalen observerades en ung rörhöna den 31/7 och vid Skogvaktarkärret sågs 2 st ungar den 28/7.

Vid Råstasjön upptäcktes 5-6 st rörhönekullar. Eventuellt häckade arten även vid Hjulsta vattenpark.

Även vid Säbysjön häckade som vanligt några par rörhöns.

Skrattmå

Vid Råstasjön lyckades skratmåarna få 500-600 st ungar på vingarna.

Även vid Säbysjön räknades 500-600 st flygga ungar.

Hornuggla

Vid Granby, beläget på södra delen av Järvafältet, konstaterades en häckning med minst 2 st ungar.

Törnskata

Arten, som är rödlistad och dessutom sedan lång tid tillbaka upptagen i EU:s Fågeldirektiv, uppträder som vanligt tämligen rikligt och mycket stabilt på Järvafältet.

Antalet nyligen flygga törnskateungar var rejält många vid bl a 30-meterskärret och på flera andra lokaler på Järvafältet i början av augusti.

Nattsångarvandring 28 maj

Trots att utlandsresa medförde byte av dag, och att vädret inte visade sig från sin mest samarbetsvilliga sida, var vi 8 personer som slöt upp på denna improviserade nattsångarvandring. Starten var given vid Ravalen då det fanns chans på busksångare. Trots ett viss vandrande och även lockande med dagens tekniska hjälpmedel gick det inte att dra igång någon spelvillig hane.

Däremot var den nyligen upptäckta flodsångaren vid Indianängen mycket samarbetsvillig och visade upp sig såväl fysiskt som verbalt under så lång tid som vi orkade med. Myggen var besvärliga!

Gräshoppsångaren vid Åkerbykärret hade också lämnat scenen, varför det området fick lämnas utan nytt kryss.

Kärrsångaren vid E18 var dock väldigt samarbetsvillig och även där höll den på längre än vi orkade.

Tillsammans med tre olika morkullor gav det ändå en bra eftersmak, och samtliga var överens om att nattsångarvandringar på Järva borde bli en återkommande aktivitet. Sannolikt bör det dessutom bli flera tillfällen och även tidigare i maj. Frågan kommer att behandlas i programarbetet inom styrelsen för år 2014.

Ulf Svahn

Skärgårdstur Singö 26 maj

Vädret är inte med oss på dessa turer. För andra året i rad fick vi ställa in p.g.a. hårt väder.

För att kunna gå iland på flera av öarna, och dessutom kunna skåda från däck, krävs vindar under 7 sekundmeter.

Prognosen visade på 11 sekundmeter vilket visade sig vara korrekt. Kombinerat med regn från tidiga eftermiddagen får vi nog konstatera att det var ett korrekt beslut att ställa in resan.

Ulf Svahn

Uggetur 14 mars

Ugglor är svårt. Även om man tycker att förutsättningarna är goda kan det vara helt dött den ena kvällen och bingo den andra.

Förra året hade vi en fin kväll med tre olika arter i det klassiska Gisslarenområdet.

I år beslöt vi lägga färden till Knyppplanområdet (Nordost om Uppsala) då de klassiska arterna, sparv- och slaguggla hade fått sällskap med såväl pärl- som hökuggla.

Tre bilar med sammanlagt 9 personer kunde tyvärr konstatera att denna kväll var en helt tyst kväll.

Något som vi delade med ett par andra sällskap som också var ute och letade. Inte en uggla inom hörhåll någonstans.

Då en av deltagarna var ute i samma område kvällen efter med full pott, kan man bara konstatera att det är lite av ett lotteri med ugglor. Detta är emellertid inget som stoppar oss från att försöka igen nästa år.

Förhoppningsvis blir det en Bingo-kväll då.

Ulf Svahn

FÅGELSKÅDNINGENS DAG den 5/5

JOK och Sollentuna kommun medverkade traditionsenligt även i år vid "Fågelskådningens dag".

Vid fågelvandringen ledd av Rikard Dahlén, som startade vid Bögs gård, deltog 40 personer.

Vid Väsby sjöäng anslöt ytterligare 20 st deltagare, som vid sin cykelutflykt hade lagt in som programpunkt, att skåda fågel vid Väsby sjöäng.

Bland fåglar som observerades under fågel-exkursionen kan nämnas:

Sångsvanspar vid Ravalen.

Skedand och snatterand vid Väsby sjöäng.

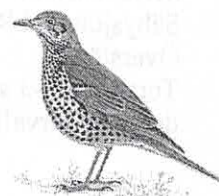
Vattenrall hördes vid

Ravalen.

Rödstjärt sågs vid

Väsby gård.

Dubbel- och rödvinge-trastar vid Väsby sjöäng.

Öland 17-20/5 – 2013

Deltagare: Per Edenius, Nils-Erik Evers, Stig Holmstedt (ledare), Gustav Knall, Bertil Malmgren, Kjell Sahlberg, Lasse Sunnerstig, Kjell Söderqvist, Kicki Trodin och Rolf Trodin.

17/5. Vi stannade en stund vid södra lundspetsen och såg bl.a en mot norr överflygande *turturduva* samt hörde *rosenfink* och *järnsparv*. Nere på udden fanns det ett ex av vardera *ortolanssparv*, *engelsk sädesärta*, *svart rödstjärt* och *mindre flugsnappare* samt av vadare fyra *kustsnäppor*, fem *sandlöpare*, en *mosnäppa*, tre *roskarlar* och en *småspov*.

Av olika skäl beslöt vi att redan denna dag göra den obligatoriska utflykten till norra delen av ön. Första stoppet var vid Gårdby sandhed, där vi ganska lätt hittade minst tre *trädlärkor*. Kapelludden bjöd på *havsörn*, *ängshök* hanne, *småtärnor*, en *svartsnäppa* samt ca 3000 *vitkindade gäss*, men inte en enda rödspov! Någon sådan såg vi inte heller vid Egby udde, men däremot fem *myrsnäppor*, två *mosnäppor*, en *kustpipare* och 60 *skärfläckor*. Sjöroken var dock stundtals bevärande här.

På norra udden verkade vare sig aftonfalken eller korttälarkan vara kvar, men vi såg *halsbandsflugsnappare* (hanne), *rosenfink* och *bergfink* här. I den vackra lövängen vid Lilla Horn visade sig ytterligare två hannar av *halsbandsflugsnappare* och en *göktyta* hördes.

Vid Hallnäs udde producerade den lilla strandlagunen som den borde vid denna tid - här låg sex *smalnäbbade simsnäppor*. I Södsviken sågs rekordmånga, ca 90 (!), *mosnäppor* och därtill sju *myrsnäppor* och en *sposnäppa*. På tillbakavägen sjöng en av vårens många *flodsångare* invid vägen utanför Triberga och vid Skärlov avslutade vi dagen med en *vit stork* fint och nära samt ännu en *ängshökhanne*.

18/5. På södra udden fanns det denna morgon två *mindre flugsnappare* och här fick vi också äntligen vår första *rödspov* samt en *småspov*.

I södra lunden sjöng en *lundsångare* och vid Grönhögens gamla fabriksområde visade en 2 k *svart rödstjärt* hanne upp sig så fint som den är närmast skyldig att göra på denna plats. I den lilla pölen sjöng en *rörsångare*. Vi drog nu åter norrut, denna gång till stentippen vid Lenstad för bl.a. rovfågelspaning. Det blev ganska dåligt med sådan, men vi hittade i alla fall ett ex vardera av *röd glada*, *sparvhök* och *ormvråk*. *Trädlärka* och *göktyta* hördes. Liksom föregående dag blev finalen fin med en *aftonfalk* och en *gulhämpling* vid Mörbylilla.

19/5. Då det regnade vid södra udden gav vi oss ganska snart upp till Hålsnäsdungen på Sandby skjutfält varifrån det larmats en hanne av *svart-hakad buskskvätta*. Efter en stunds letade hittade vi den på denna härliga plats med bl.a. mängder av blommade orkidéer - Sankte Pers nycklar, göknycklar samt Adam och Eva.

Vi körde nu över till öns västra sida, närmare bestämt till Risingehamn där det rastade ca 20 *mosnäppor*. Sedan tittade vi på *pungmesboet* vid Albrunna kalkbrott där vi också fick en *aftonfalk* hona på köpet.

Vid Karl X Gustavs mur fanns det som vanligt *höksångare* och vid den närbelägna tvärvägen satt ännu en *aftonfalk*, en hona och resans tredje av arten.

En kvällstur gav en *kornknarr* vid Ås, en nattande *vit stork* på telefonstolpe vid Enetri, ytterligare tre *kornknarrar* kring vägen mitt emot Skjutbanedungen, två *nattskärror* vid södra baspunkten samt en *horn/jorduggla* vid Gammelsby.

20/5. Vid Näsby satt den *vita storken* fint nära vägen och på södra udden hade man just fångat vårens art - en *fältsångare* som alla fick se fint. Nu ägnade vi oss lite åt skådning från vindskjulet på udden för att fylla på artlistan med en del hittills saknade sjöfåglar. Det blev *tordmule*, *sillgrissla*, *svarttärna* (fem), *småtärna*, *sjöorre*, *alfågel*, *kustsnäppa*, *sandlöpare* och *roskarl*. Och vid fyrvägen fick vi äntligen se den dittills gäckande *svartbenta strandpiparhannen* fint.

Vi gick nu in i norra lunden och hann med två sjungande *mindre flugsnappare* och en dito *halsbandsflugsnappare* innan larmat påkallade en halv språngmarsch till södra lunden där det upptäckts en *härfågel*.

En fin *kattuggla* på dagkvist fick vi på köpet, innan vi avslutade exkursionen med en *rödhalsad gås* bland de vitkindade vid Västerstadsviken.

Detta blev en av de bästa vårexkursionerna till Öland med JOK någonsin och totalt såg nio nöjda skådare 160 arter, varav många av hög kvalitet.

Sig Holmstedt

Det ryktas att

"Matte" Weiland var ovanligt glad i början av april, och varför skulle han inte vara det.

Först upptäckte han en brun glada sträckande över 30-meterskärret och bara någon dag senare upptäckte han sin första röda glada på Järvafältet, även denna sträckande över samma lokal. Matte kunde fortsätta att vara glad även i maj, eftersom han då ännu en gång upptäckte en brun glada över 30-meterskärret.

Ingemar Lundin med musicerande kamrater ofta underhåller med trevlig musik hos s k "äldreboende".

I rättvisans namn förväntar sig därför vännerna av ordning, att Ingemar och hans glada musikanter också kommer och spelar för s k "äldreskådande" som t ex JOKarna vid 30-meterskärret.

höstens sträckräkning vid 30-meterskärret kommer att bli klart intensivare än någonsin tidigare, eftersom **Kenneth Sjögren**, **Ulf Franzén** och **Gunnar Siljestränd** införskaffat s k finnpinnar. Med detta patenterade finska skådarhjälpmedel effektiviseras sträckskådandet, eftersom sträckräknarna inte behöver släppa ner kikaren från ögonen på åtskilliga timmar, för att vila armar och axlar.

Göran Frisk kryssar allt som kommer i hans väg, då det gäller växter och djur. Och detta gäller inte bara i Sverige, utan i hela världen. Vännen av ordning undrar därför med stor spänning på att få veta hur många av Sveriges 16 dagmaskarter och 250 myggarter som Göran hittills kryssat.

flera av oss trodde att **"Rulle" Jarvad** fått solsting en lördag kväll i slutet av juni, eftersom han började larma ut tamduvor från 30-meterskärret.

Rulle envisades emellertid med att försöka övertyga oss om att det bara var ett s k testlarm.

Detta tror givetvis ingen på, för alla vet ju att det bara är den ansvarige för larmsystemet som får skicka ut testlarm. Och att Rulle utsetts till ansvarig för detta system, inser väl alla skulle vara en fullkomlig omöjlighet. Alternativt skulle detta innebära larmsystemets omedelbara nedläggning.

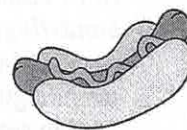

Michael Norman, i sitt nya boende i Ålsta, redan hunnit konstatera att myggtätheten i området är en aning påfrestande. JOK-bladet tipsar därför Michael om att försöka locka fladdermöss till tomten, för enligt uppgift kan en fladdermus äta upp emot 7 000 myggor under en natt. (Källa: Sveriges Natur 3/13).

BMS-systemet klassat **JOK-bladets redaktör** som "icke skådare", vilket avslöjades när denne försökte larma ut den välbeskådade vitnäbbade islommen i Södermanland. Men detta var naturligtvis ingen nyhet för JOKarna och det är väl bara för redaktör'n att ändra sitt CV och försöka vänja sig vid att bara vara en åskådare.

när djurhållaren vid 30-meterskärret inte fick en av sina lite äldre kor att resa sig upp, stegade han i väg för att hämta sin traktor för att med denna försöka lyfta kossan upp på benen. Då rykte emellertid JOKs egen koexpert **Hans Karlsson** in. Med ett lugnt och stillsamt agerande talade han förstånd med den envisa eller lite trötta kossan, och plötsligt piggade hon till och ställde sig utan problem upp. Dagens hjälte **"Hans Karlsson – mannen som kan tala med kossor"**.

restaurang "Fågel Blå" (Ottensby) i majupplagan av Ölandsbladet gjorde reklam för att man hade korvförsäljning utomhus för **"hungriga hundägare"**.

Varför korv bara till hundägare? Detta måste definitivt vara ett mycket typiskt fall av s k riktad marknadsföring, och för att inte någon typ av segregering skall uppstå, förväntas likvärdiga erbjudanden till grupper som hungriga bilägare, hungriga kameraägare och inte minst, och därför också extra exklusivt, även till **hungriga JOKare**.

Gigi Sahlstrand drabbats av kontaktsvårigheter, vilket låter som något helt otroligt för de av oss som känner Gigi. Dock var det förmodligen ändå detta som hände när hon i TV-frågeprogrammet "Fantasterna" skulle trycka på knappen, för att få svara på frågor om fåglar. När Gigi tryckte hände det liksom ingenting, ingen lampa tändes, och därmed fick hon aldrig chansen att briljera med sitt ornitologiska kunnande.

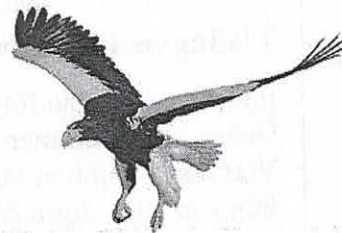
JOK vunnit silver i orienterings-VM. Nu var det väl egentligen inte JOK som vunnit, utan närmare bestämt **Birgitta Billstams dotter Annika** som tog hem denna medalj. Många av oss undrar dock hur Annika skulle klara sig i JOKs egen Bermudatriangel, belägen i Älgkärsskogens allra mörkaste del. Ut ur denna vildmark har hittills ännu ingen lyckats orientera sig ut till avsedd plats. Den som siktat på att komma ut ur skogen vid Barsellpasset har ofta och något förvånad hamnat ute på Nysveds ängar. Och den som siktat mot Väsby gård, har minst sagt överraskad klivit ut på grusvägen vid Håga rutor.

att en denna publikation närstående **redaktör** vid besök på Öland i maj trodde sig antingen vara på Åland, eller möjligen att Öland låg så långt österut att han ställt om klockan till finsk tid. Han sågs nämligen inta 9-fikat redan klockan 8. Konfronterad med detta uppenbara brott mot god fikaetikett, skyllde han på dåligt med sträckande fågel och/eller kaffesugna kamrater. PS: Detta märkliga rykte är inskickat av en "anonym" JOKare från Järfällas utmarker.

Hasse Ivarsson av någon outgrundlig anledning aldrig vågat utmana någon i "Tysta leken". Vännen av ordning misstänker att det möjligen kan bero på, att Hasse är en otroligt dålig förelorare. Däremot har han vågat prova på en Yogalektion, men när denna pågått under bara några minuter, och det redan då visat sig att man inte fick snacka samtidigt som man utövade Yoga, avslutade Hasse mycket snabbt sin Yoga-karriär.

Johan Wallin är den förste JOKare som larmat jättehavsörn (Steller's Sea-Eagle) på Club 300:s larmsystem.

Det var bara lite synd att örnen inte befann sig på Järvafältet, utan hade parkerat ute på Skagen (Danmark).

Johan larmade egentligen den rara fågeln bara för att informera t ex skåningar, hur nära dessa just då befann sig en magnifik fågel, en örn som ofta kan avnjutas i t ex Japanska naturfilmer.

Percy Fredriksson torskade i Arlandas säkerhetskontroll. Detta p g a att han försökt "smuggla" med sig en tub raketost in på planet. Men oj, utbrister säkert flera av ryktasspaltens förvånade läsare. Nog borde väl en resvan person som Percy känna till att man inte får föra med sig något, som har den minsta koppling till raketer att göra, ombord på ett flygplan.

lokaltidningen "Mitt i ..." utropat **Tage Åström** till "Snuten i Hollywood".

Nu undrar vi bara vad Tage skall ägna sig åt på andra sidan pölen. Skall han ta befälet över CIA:s Hollywood-avdelning, eller satsar Tage på att bli världsberömd stjärna på vita duken, med tuffa polisroller som specialitet?

Fågelvandringar hösten 2013

JOK och Sollentunakretsen av SNF arrangerar även denna höst sina traditionella och populära fågelvandringar på Järvafältet.

Bengt Sundberg leder som vanligt dessa fågelvandringar, där man får en verkligt god chans att få uppleva den för årstiden aktuella fågelfaunan på "vårt" Järvafält.

Du är mycket välkommen att i trevlig gemenskap få skåda fågel under ca 2 timmar vid följande söndagar.

Höstens fågelvandringar äger rum **söndagarna 25/8** (redan genomförd med 15-20 deltagare), **29/9, 27/10 och 24/11**.

Samling sker vid **Naturskolan, Väsby gård kl 09.00**.

JOK:s innekvällar hösten 2013

Tisdagen 1 oktober - "Vår nordiska natur"

En av de flitigaste fotograferna i JOK har alltid varit **Christer Brostam**. Denna kväll kommer han att ta med oss ut i den nordiska naturen. Vart resan kommer att gå vet vi inte exakt idag, men räkna med fina upplevelser från Christers digra fotoarkiv.

TORSDAGEN (OBS! Observera torsdag!) 7 november - "Oman - en pärla på den Arabiska halvön"

Jörgen Lindqvist är JOK:are, hängiven fotograf och flitig resenär. Jörgen bor halva året i Järfälla och halva året på sin hemö Gotland. Den här kvällen har han lovat att hålla sig på fastlandet och ta med oss på en resa till Oman. Oman har fågelmässigt en strategisk position på den Arabiska halvön med influenser både från Asien och Afrika, vilket resulterar i en varierad fågelfauna. Landet har dessutom en bra infrastruktur och en vänlig befolkning, varför det snabbt har blivit ett populärt resmål bland fågelskådare.

Innekvällarna äger rum på Naturskolan, Väsby gård och starttid är alltid 19.00. Parkering vid Bögs gård, därefter en kilometers uppfriskande promenad. Klubben bjuder på fika med dopp efter föredragen/bildvisningarna!

JOK-bladet 3/2013

Bidrag till detta JOK-blad har lämnats av Rikard Dahlén, Stig Holmstedt, Stefan Lundberg och Ulf Svahn.

Dessutom har ett antal mycket ivriga ryktesspridare lämnat värdefull info. Bidrag, uppslag, idéer m m till kommande JOK-blad mottages tacksamt.